

Dyslexieprotocol

HUIZERMAAT

MAVO / HAVO / VWO / GYMNASIUM

Inhoud

Inleiding blz. 3

Definitie van dyslexie blz. 4

Signalering en verwijzing blz. 6

Compenserende faciliteiten blz. 7

Maatwerk in de onderbouw en dispenserende maatregelen in de bovenbouw blz. 10

Bijlage: Afspraken per sectie over normering bij spelling blz. 12

Inleiding

Het beleid van SG Huizermaat rondom dyslexie is opgesteld conform de richtlijnen van het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs 2013.¹ In dit protocol worden de faciliteiten voor leerlingen met een dyslexieverklaring nader toegelicht. Ook is de werkwijze voor leerlingen waarbij een vermoeden is van dyslexie hierin omschreven. Dit protocol dient als uitgangspunt voor alle scholen van de Gooise Scholen Federatie.

Leerlingen bij wie sprake is van dyslexie ervaren moeilijkheden bij leesvaardigheid, spellingvaardigheid en formuleren. Dit hoeft echter geen belemmering te zijn voor schoolsucces; dit hangt tevens samen met motivatie, welbevinden en inspanning ten aanzien van school. Leerlingen met dyslexie zullen doorgaans meer tijd moeten besteden aan leer- en maakwerk. Het is hierbij van belang dat de leerling leert keuzes te maken die ervoor zorgen dat hij/zij zo min mogelijk belemmeringen ervaart.

Volgens de Wet Gelijke Behandeling hebben leerlingen met een dyslexieverklaring recht op maatregelen en voorzieningen die hen helpen om hun opleiding succesvol af te ronden.² Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben recht op compenserende faciliteiten. In uitzonderlijke gevallen zijn op Huizermaat extra faciliteiten mogelijk die in afstemming met de dyslexiecoach toegekend kunnen worden. In dit protocol worden alle faciliteiten nader toegelicht. Medewerkers zijn op de hoogte van die faciliteiten waar leerlingen met dyslexie recht op hebben, en zetten zich in om deze te realiseren en daarmee leerlingen adequate ondersteuning te bieden passend binnen de mogelijkheden van de schoolse situatie.

¹ <https://dyslexiecentraal.nl/doen/materialen/protocol-dyslexie-voortgezet-onderwijs>

²

<https://www.expertisecentrum-dyslexie.nl/vo-voortgezet-onderwijs/vrijstelling-compensatie-dispensatie#:~:text=Volgens%20de%20Wet%20Gelijke%20Behandeling,Dyslexie'%20van%20Expertisecentrum%20Nederlands%20leidend.>

Definitie van dyslexie

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking (Stichting Dyslexie Nederland, 2016). Voordat we ingaan op de faciliteiten voor leerlingen met dyslexie, wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de manier waarop dyslexie zichtbaar kan zijn bij leerlingen binnen het voortgezet onderwijs. Leerlingen met dyslexie kunnen belemmeringen ervaren bij zowel lezen, spellen als formuleren, maar ook alleen in lezen óf spellen óf formuleren.

- **Lezen:**

Leerlingen met dyslexie leren het lezen (veel) langzamer dan gezien hun cognitieve mogelijkheden te verwachten zou zijn. Ze hebben moeite om van spellend lezen tot het lezen van gehele woorden te komen. Het lezen blijft vaak langzaam gaan en kost veel moeite. Dit kan gevolgen hebben voor het begrijpend lezen. Binnen het begrijpend lezen kunnen leerlingen zowel problemen ervaren op het gebied van tekstbegrip als op het gebied van het leestempo. In dat laatste geval kost de leesteknik de leerling zoveel moeite, dat daardoor de betekenis (taalinhoud) minder goed doordringt.

- **Spelling:**

Bij leerlingen met dyslexie duurt het langer voordat ze de juiste letter kunnen koppelen aan de juiste klank waaruit een woord bestaat. Vaak blijven ze hardnekkige spellingfouten maken.

Bovenstaande belemmeringen hebben niet alleen invloed op de lees- en spellingvaardigheid, maar kunnen ook in andere onderdelen van het lesverloop worden teruggezien. Niet elke leerling met dyslexie beleeft in dezelfde mate hinder van onderstaande problemen:

- **Onthouden van instructies:**

Leerlingen kunnen moeilijkheden ervaren met het onthouden van meervoudige instructies. Ook komt het vaak voor dat lange, complexe instructies niet (direct) worden begrepen. Dat heeft te maken met een minder goed/efficiënt werkend werkgeheugen.

- **Uit het hoofd leren van feiten en namen:**

Leerlingen met dyslexie hebben vaak moeite om gestandaardiseerde (leer)stof te onthouden. Deze stof moet 'gestampt' worden of ook wel uit het hoofd geleerd worden. Dit kan gevolgen hebben voor het aanleren van woorden in een andere taal, de tafels bij het rekenen en topografie.

- **Plannen en organiseren:**

Leerlingen met dyslexie kunnen vaker moeite hebben met het noteren van het huiswerk en het aanbrengen van structuur in het maken van huiswerk. Dit kan hen relatief meer tijd kosten in vergelijking tot klasgenoten.

- **Vreemde talen:**

Iedere taal kent zijn eigen uitdagingen. Voor elke leerling met dyslexie kan het aanleren van een moderne vreemde taal problemen opleveren. Het aanleren van een nieuwe taal vergt bij leerlingen met dyslexie een hogere inspanning, zowel bij het lezen, schrijven als spreken.

- **Sociaal emotioneel functioneren:**

Leerlingen met dyslexie moeten zich over het algemeen vaak meer inspannen voor schoolse taken dan leerlingen zonder dyslexie. Leerlingen kunnen faalangst ontwikkelen, gedemotiveerd raken of een laag zelfbeeld ontwikkelen. Om te voorkomen dat leerlingen ongemotiveerd of faalangstig worden, is een adequate begeleiding van groot belang.

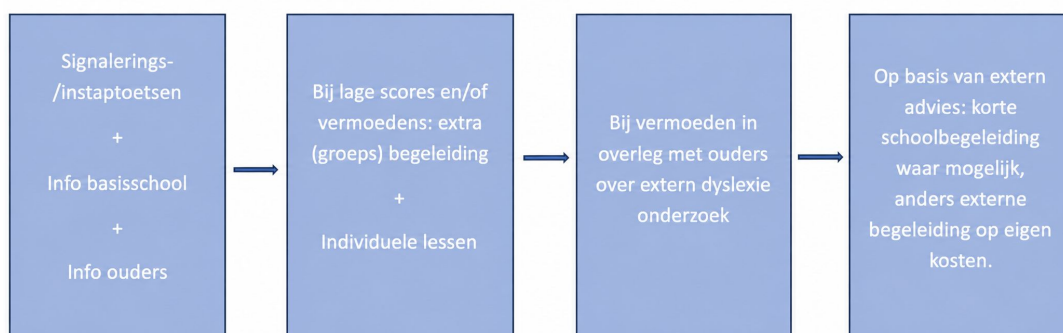
Signalering en verwijzing

Leerlingen kunnen in aanmerking komen voor een dyslexie-signaleringsonderzoek als blijkt dat de basisschool bij de overdracht een vermoeden van dyslexie doorgeeft, als het leerlingvolgsysteem van de basisschool hier aanleiding toe geeft, als leerlingen problemen ervaren binnen de taalvakken, of wanneer docenten bijzonderheden opmerken in schriftelijke opdrachten. De leerling kan dan door de mentor aangemeld worden voor een dyslexie-signaleringsonderzoek bij de zorgcoördinator. In alle situaties ontvangen ouder(s)/verzorger(s) bericht en kunnen zij al dan niet toestemming geven voor het onderzoek. Deze toestemming is noodzakelijk om het onderzoek uit te kunnen voeren.

Het dyslexie-signaleringsonderzoek vindt plaats op school, tijdens schooltijd. Leerlingen maken een aantal lees- en spellingtoetsen om de mate van ernst te inventariseren. De uitslagen worden met ouder(s)/verzorger(s) gecommuniceerd.

Wanneer de uitslag van het dyslexie-signaleringsonderzoek aanleiding biedt voor vervolgstappen, wordt beoordeeld of de problematiek hardnekkig aanwezig is. Dit houdt in dat de leerling op de basisschool intensieve ondersteuning heeft gehad, buiten de klas, zonder aantoonbaar resultaat. Dit geeft aan dat de problematiek dusdanig aanwezig is, dat voldaan wordt aan het criterium van hardnekkigheid (een vereist criterium voor een dyslexieverklaring). Voldoet een leerling hier niet aan, dan zal eerst de hardnekkigheid moeten worden aangetoond. Om die hardnekkigheid aan te tonen, kan het noodzakelijk zijn dat een leerling werkt aan een module NUMO (digitaal ondersteuningsprogramma).

Wanneer de leerling voldoet aan het criterium van hardnekkigheid, wordt hij/zij doorverwezen naar een externe praktijk met expertise op het gebied van dyslexie binnen het voortgezet onderwijs. Hier kan een definitieve conclusie worden getrokken omtrent de aanwezigheid van dyslexie, eventueel resulterend in een dyslexieverklaring.

Compenserende faciliteiten

Alle leerlingen met een dyslexieverklaring op Huizermaat hebben recht op compenserende faciliteiten. Hiermee komt Huizermaat leerlingen tegemoet in de belemmeringen die zij vanuit hun dyslexie ondervinden. De wettelijke bepalingen zijn hierbij leidend. Belangrijk om te vermelden is dat wij wel in staat zijn om ondersteuning te bieden voor leerlingen met dyslexie maar geen behandeling verlenen. Hiervoor kan een leerling zich bij een externe instantie aanmelden.

Alle leerlingen met een dyslexieverklaring hebben recht op de algemene faciliteiten. De meeste leerlingen met dyslexie kunnen hiermee goed hun schoolloopbaan vervolgen. Enkele leerlingen hebben behoefte aan specifieke aanvullende faciliteiten. Deze worden niet automatisch ingezet, maar kunnen in overleg toegepast worden wanneer op de dyslexieverklaring vermeld staat dat de leerling hier baat bij heeft.

Voor iedere leerling met een dyslexieverklaring geldt:

Tijdverlenging

De leerling heeft recht op 20% meer tijd bij alle schriftelijke toetsen. Docenten houden hiermee rekening mee bij het maken van de toetsen.

Lay-out

Lesmateriaal en toetsmateriaal worden duidelijk, overzichtelijk en in getypte vorm aangeboden in het lettertype Arial 12.

Normering van spelling

Bij het beoordelen van toetsen wordt voor alle leerlingen dezelfde normering toegepast, echter leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen in de onderbouw een aangepaste normering voor spellingsfouten. Zie hiervoor bijlage 1.

Technische hulpmiddelen op school

Digitale schoolboeken kunnen na overleg met, en goedkeuring van, de dyslexiecoach op school aangeschaft worden.

Technische hulpmiddelen bij toetsen

Alle leerlingen met een dyslexieverklaring kunnen tijdens toetsen gebruik maken van een device. De leerling is zelf verantwoordelijk voor het meenemen van zijn/haar Chromebook. Het is voor alle leerlingen met dyslexie toegestaan om de spellingscontrole op de computer

te activeren.³ Dit compenseert eventuele spellingsfouten die de beoordeling van de toets nadelig beïnvloeden. De school maakt gebruik van een taalspraakprogramma. De leerling heeft tijdens toetsmomenten geen toegang tot 'verboden' hulpmiddelen als een digitaal woordenboek, een digitale encyclopedie, e-mail en internet.

Indien op de dyslexieverklaring staat vermeld dat de betrokken leerling gebruik mag maken van verklanking, bieden wij de toetsen verklankt aan. Nadat is afgesproken dat een leerling van het recht op verklanking gebruik wil maken, hoeft deze leerling dat niet per toets te herhalen. In SOM kan de docent terugvinden welke leerling met een verklanking mag werken. Let op: dit moet dus expliciet vermeld staan op de dyslexieverklaring. Voor examenleerlingen geldt dat zij voor 1 oktober bij de dyslexiecoach hebben aangegeven dat zij gebruikmaken van een verklanking.

Technische hulpmiddelen thuis

Sommige leerlingen zijn gebaat bij het gebruik van een device tijdens de lessen of in de thuissituatie. Het device kan ingezet worden voor het maken van aantekeningen/opdrachten

en voor auditieve ondersteuning.

Aangepaste toetsmomenten

We streven er op Huizemaat voor de leerlingen in de onderbouw naar om, buiten de toetsweek, geen twee toetsen op dezelfde dag af te nemen. Indien er toch meerdere toetsen van de moderne vreemde talen op één dag plaatsvinden, geldt dat op initiatief van de leerling (evt met behulp van de ouder) incidenteel één moderne vreemde taal op een andere dag mag worden gemaakt. Tijdens het Centraal Eindexamen kan hierop geen aanspraak gemaakt worden.

Mondeling toetsen

Omdat mondeling toetsen in het voortgezet onderwijs praktische kanttekeningen kent, heeft het werken met technische ondersteuning de voorkeur. Technische hulpmiddelen bevorderen de zelfredzaamheid, hetgeen een goede voorbereiding is op het vervolgonderwijs. In uitzonderlijke gevallen, waarbij er sprake is van ernstige enkelvoudige dyslexie, kan de dyslexiecoach in overleg met de desbetreffende docent onderzoeken in hoeverre gedeeltelijk mondeling toetsen een uitkomst kan bieden. Ook kan extra mondelinge toelichting op een vraag ondersteunend werken.

Vrijstelling van onvoorbereide voorleesbeurten

Op de dyslexieverklaring is terug te vinden of dit aan te raden is voor een leerling of niet.

Vrijstelling van spellingtoetsen

Deze vrijstelling geldt niet wanneer er een spellingstoets is opgenomen in het schoolexamen.

Cito-toetsen

De leerlingen met dyslexie hebben recht op een auditieve afname van de Cito toets.

Luisterboek bij (jeugd-) literatuur

De leerling mag bij het lezen voor de literatuurlijst als ondersteuning gebruikmaken van een luisterboek. Het moet hierbij wel gaan om een originele, niet ingekorte of aangepaste, versie. Een mooi hulpmiddel hiervoor kan [deze](#) gratis website van Passend Lezen zijn.

Gebruik van regelkaarten

Leerlingen met dyslexie kunnen in het eerste leerjaar in de gelegenheid gesteld worden om gebruik te maken van regelkaarten. Dit wordt echter niet per definitie geadviseerd en in ieder geval wordt aangeraden in het tweede leerjaar het gebruik van de regelkaart af te bouwen. Bij de examens (Centraal Eindexamen en schoolexamen) mogen regelkaarten niet worden gebruikt. ⁴

Faciliteiten ten aanzien van het Centraal Eindexamen

Tijdens het Centraal Eindexamen heeft de leerling recht op vergelijkbare faciliteiten als in de leerjaren daarvoor, conform de eisen van het College voor Toetsing en Examen. Het is hierbij van belang dat de leerling ruime ervaring heeft opgedaan met de geboden faciliteiten. Aanvragen voor faciliteiten ten behoeve van dyslexie komen zodoende ruim voor het examenjaar al bij de school in beeld. Het gebruik van onderstaande faciliteiten tijdens het Centraal Eindexamen wordt door de school gedeeld met de Onderwijsinspectie.

De leerling kan, afhankelijk van hetgeen op de dyslexieverklaring geïndiceerd wordt, aanspraak maken op verschillende faciliteiten:

- Examen maken op de computer
- Auditieve ondersteuning
- Verlenging examentijd
- Gebruik van spellingcontrole bij de inzet van digitale hulpmiddelen
- Gebruik van een papieren woordenboek

Examens maken op de computer

Alle leerlingen met een dyslexieverklaring mogen hun examens maken op de computer.

Auditieve ondersteuning

Voor het realiseren van auditieve ondersteuning kan gebruik worden gemaakt van verklankingsprogramma's op een device. Als een device wordt gebruikt is het van belang dat kandidaten geen toegang hebben tot internet en dus tot verboden hulpmiddelen (zoals een digitaal woordenboek) en moet ook onder meer de opslag (bijvoorbeeld uitprinten) worden geregeld. Op school wordt het programma Exam.net aangeboden in alle jaarlagen. Ook in de examenjaren 4-mavo, 5-havo en 6-vwo werken we zoveel mogelijk met exam.net. Leerlingen maken in afspraak met de afdelingsleider schoolexamens dan wel de proefexamenweek met Claread als voorbereiding op het eindexamen dat ook in Claread wordt afgenomen. Aan het begin van het examenjaar wordt geïnventariseerd voor welke vakken een leerling Claread wil gebruiken.

Verlenging examentijd

Bij het Centraal Schriftelijk Eindexamen krijgen dyslectische leerlingen een half uur extra tijd.

Gebruik van spellingcontrole bij de inzet van digitale hulpmiddelen

Het gebruik van de computer als schrijfgerei is tijdens het CSE algemeen toegestaan. Melding aan het CvTE of inspectie is dus niet nodig. Dit hulpmiddel is doeltreffend en voor de handliggend voor kandidaten met dyslexie. Voor alle leerlingen met dyslexie geldt ook dat op het device de spellingscontrole geactiveerd is. Dit compenseert eventuele spellingsfouten die de beoordeling van de toets nadelig beïnvloeden. Deze faciliteit is voornamelijk bedoeld voor het vak Nederlands en de Moderne Vreemde Talen. De aftrekgeregels voor spellingsfouten worden bij de beoordeling van de toets volgens dezelfde richtlijnen toegepast als bij leerlingen zonder dyslexie (voor meer informatie zie [hier](#))

Gebruik van een papieren woordenboek

Bij het Centraal Eindexamen is het voor alle leerlingen toegestaan om gebruik te maken van een verklarend papieren woordenboek Nederlands. Dat is een woordenboek waarin de betekenis van woorden wordt toegelicht. Het woordenboek mag geen aanvullende (verbale of visuele) informatie geven. Aan het woordenboek mag zodoende geen inhoudelijke informatie worden toegevoegd, bijvoorbeeld in de vorm van uitgebreide grammatica- of spellingsregels. Digitale woordenboeken zijn bij de Centrale Examens niet toegestaan. Als een leerling, bijvoorbeeld door een ernstige vorm van dyslexie, niet in staat is om een papieren woordenboek te hanteren, voorziet de school in een opzoekhulp.

Maatwerk in de onderbouw en ontheffende faciliteiten in de bovenbouw

Voor de meeste leerlingen met dyslexie zijn compenserende faciliteiten voldoende om hun schoolloopbaan met goed gevolg af te ronden. In uitzonderlijke gevallen komt het voor dat leerlingen met dyslexie onvoldoende baat hebben bij de geboden compenserende faciliteiten. In dat geval kan in de onderbouw een beroep worden gedaan op een aangepast programma. Er kan dan sprake zijn van een aanpassing aan de lesinhoud. We spreken dan van een maatwerktraject. In de derde klas is het mogelijk om in aanmerking te komen voor ontheffing van één moderne vreemde taal. Het lesprogramma ligt in dit leerjaar nog vast; zowel Frans als Duits behoren tot het lesprogramma. Voor één van beide vakken kan ontheffing worden aangevraagd, indien leerlingen door hun dyslexie zo zwak presteren op (één van) beide talen dat dit naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding in de weg staat.

Bij het vaststellen van een eventueel maatwerktraject, al dan niet met dispensatie, staat de sector- en profielkeuze van de leerling centraal. In een gesprek met ouders zal worden toegelicht wat de gevolgen zijn voor deze keuze en wat het missen van een tweede moderne vreemde taal kan betekenen voor vervolgopleidingen. Wanneer een maatwerktraject in werking wordt gesteld, kan geen eindexamen worden gedaan in deze moderne vreemde taal. Indien er ingrijpende aanpassingen aan het lesprogramma worden gedaan, is het soms nodig dat school afstemt met de inspectie.

Wanneer compenserende faciliteiten en een mogelijk maatwerktraject niet voldoende effect hebben, kan in uitzonderlijke gevallen in de bovenbouw gekozen worden voor een ontheffing van een van de moderne vreemde talen. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een studielast van tenminste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van de school.

Nederlands en Engels zijn verplichte eindexamenvakken, hier kan geen ontheffing voor worden verleend

Ontheffing in de bovenbouw van het vmbo

In de bovenbouw van het vmbo zijn er geen mogelijkheden tot ontheffing 2e moderne vreemde taal. Dit hoeft echter geen probleem te zijn; omdat moderne vreemde talen ofwel niet aangeboden worden, ofwel omdat er in de verschillende sectoren veel keuzevrijheid is. Door de vakken Frans en/of Duits niet te kiezen kan het probleem worden vermeden.

Ontheffing in de bovenbouw van de havo en het vwo

In de bovenbouw van het havo (klas 4 en 5) is een tweede moderne vreemde taal in drie van de vier profielen niet verplicht. Havo-leerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan Cultuur & Maatschappij.

Voor leerlingen in de bovenbouw van het vwo (klas 4, 5 en 6) wordt onderscheid gemaakt tussen atheneum en gymnasium. Leerlingen in de bovenbouw van het atheneum moeten naast Engels één tweede moderne vreemde taal volgen. Hiervoor kunnen Frans en Duits worden aangeboden. Wanneer leerlingen door hun dyslexie zo zwak presteren op de gekozen taal dat dit naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding in de weg staat, kunnen ze ontheffing voor een tweede moderne vreemde taal aanvragen. Er komt dan een ander vak voor in de plaats. Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

Het toekennen van ontheffing kan een logisch gevolg zijn, wanneer een leerling in de onderbouw een beroep heeft gedaan op een maatwerktraject. Het is echter geen vereiste dat

deze aanpassingen in de onderbouw toegepast zijn, om in de bovenbouw toch voor ontheffing 2e moderne vreemde taal in aanmerking te komen. Wanneer een leerling een beroep wil doen op ontheffing 2e moderne vreemde taal dienen ouder(s)/verzorger(s) hiervoor een schriftelijk verzoek in te dienen bij de schoolleiding.

Consequenties:

In het vmbo heeft een dispenserende maatregel alleen gevolgen voor het profiel Economie & Ondernemen. Hierbij moet worden gekozen voor wiskunde in plaats van Duits.

In het havo houdt dit per profiel concreet het volgende in:

- Leerlingen met een dispenserende maatregel kunnen zonder problemen kiezen voor de profielen Natuur & Gezondheid en Natuur & Techniek. In beide profielen is namelijk alleen Nederlands en Engels verplicht.
- In het profiel Economie & Maatschappij heeft de leerling bij het profielkeuzevak de mogelijkheid om onder andere te kiezen voor Frans of Duits. Als voor één van beide vakken een aangepast lesprogramma is gevolgd, kan dit vak dus niet gekozen worden.
- In het profiel Cultuur & Maatschappij moet de leerling als profielkeuzevak de keuze maken tussen Frans of Duits. Als een leerling gebruik heeft gemaakt van een dispenserende maatregel voor Frans of Duits, dan moet in dit profiel dus de taal worden gekozen waarin het volledige programma is gevolgd.

In het vwo geldt dat de leerling die gebruik heeft gemaakt van een dispenserende maatregel voor Frans of Duits, dit vak niet kan kiezen bij de profielkeuze. De leerling volgt daarmee automatisch de andere moderne vreemde taal. Een leerling die gebruik heeft gemaakt van een dispenserende maatregel voor één van beide talen, kan dus alle profielen kiezen.

BIJLAGE:

1. Afspraken per sectie over normering bij spelling in de onderbouw

Nederlands:

Ondanks de spellingscontrole die bij dyslecten geactiveerd moet worden, blijkt er toch een aantal fouten niet te worden gesignaleerd. Hieronder is inzichtelijk gemaakt waar de docent rekening mee dient te houden. Binnen het jaarprogramma is spelling slechts een onderdeel van het vak Nederlands, dus een dyslectische leerling kan dit onderdeel compenseren met andere onderdelen. Spelling en zwakke formuleringen beïnvloeden de beoordeling niet als ze géén onderdeel van de toets zijn. Als spelling en/of formulering wél onderdeel van de leerstof is, moet de beoordeling of becijfering van spelfouten worden aangepast door onderstaande regels. Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, geldt onderstaande niet.

- Spelfouten minder zwaar mee te laten tellen
 - fouten m.b.t. letter verdraaiingen in vaste lettercombinaties (dier) worden niet fout gerekend.
 - fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling worden niet meegerekend (koopen, verekt).
 - fouten m.b.t. leerbare regels worden wel meegerekend: bij werkwoordspelling gaat het dus bijvoorbeeld om de goede uitgang: -d, -t, -te(n), -tte(n), de(n) en -dde(n).
 - een maximale puntenaftrek (maximaal 20% van het totaalcijfer)
- Eenzelfde spelfout maar één keer te rekenen
- Fonetische spelling goed te rekenen (bijvoorbeeld bij leenwoorden)

Engels:

- Fonetische spelling wordt goed gerekend: resiev, gurl, wat, wimen.
- Fouten m.b.t. de apostrof worden niet meegerekend.
- Fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling tellen niet mee; miror, flor.
- Fouten m.b.t. letter verdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend; huose, -ie (-ei/-ee/-ea).
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, geldt bovenstaande niet.
- De docent bepaalt aan de hand van de mate van begrijpelijkheid en ernst van miscommunicatie of het een spellingsfout of grammaticale fout is.

Duits:

- Fonetische spelling wordt goed gerekend: biesjen, filaigt, verzoegen.
- Hoofdletters van zelfstandige naamwoorden worden niet meegerekend.
- Fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling tellen niet mee; monaat, monnat.
- Fouten m.b.t. letter verdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend; truam.
- Het niet of verkeerd plaatsen van de umlaut telt niet mee in de beoordeling
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, geldt bovenstaande niet.

Frans:

- Fonetische spelling wordt goed gerekend; bijv. mesjeu, -iek (-ique), -s of -k (-c). (Ook het niet schrijven van de laatste letter(s) van woorden wordt geaccepteerd.)
- Fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling tellen niet mee; comencer, sooleil.
- Fouten m.b.t. het omdraaien van letters in vaste dubbelklanken worden ook niet fout gerekend (puor, juene).
- Fouten m.b.t. lidwoorden tellen voor ¼ mee, bij niet-dyslectische leerlingen tellen ze ½. 5) Accenten vallen buiten de beoordeling.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, geldt bovenstaande

niet.

- Dyslectische leerlingen vullen altijd de antwoorden in op de toets zelf (geen apart blaadje).

Overige vakken:

- Er wordt niet op de spelling beoordeeld; als het antwoord herkenbaar is, is het goed.
- Fouten in namen van mensen, dieren, dingen, planten en aardrijkskundige namen worden niet meegerekend.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, geldt bovenstaande niet.